

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institvtionvm// Ad Vniversvm// Ivs Pontificivm, Sive//
Canonicvm, Libri Qvatvor**

Lancellotti, Giovanni Paolo

Basileae, 1566

vij. De Vsuris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61756](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61756)

vt cum quis sacrū de sacro, vel sacrum de non sacro, vel non sacrum de sacro aufert. Sed & si non de sacro aliquid ablatum fuerit, sed intra certos passus, qui in circuitu Ecclesiæ sunt, ad huc sacrilegium committi dicitur.

Ratione personarum committitur sacrilegium, cum quis Clericum percutit: uel cum Moniali rem habet h. d.

Personarum ratione sacrilegium perpetratur, cum quis in Clericum, vel Monachū violentas & impias manus^a iniicit: uel cum personæ Deo dicatæ per cōitum appetuntur: de quibus infra suo loco latius dicitur sumus.

6. can. si quis contumax. §. sacrilegium. 17. q. 4.

DE FVRTIS, TITVLVS VI.

Furti nomine omnis illicita usurpacio continetur, & fures promoueri non possunt, imo promoti deponuntur, & si sint incorrigibiles, debent excommunicari. & si occisi fuerint in furto, non est pro eis orandum, nisi ante mortē sint confessi. h. d.

Furti quidem nomine omnis illicita usurpacio alienæ rei concluditur: sed nunc de ijs tantum agimus, quæ speciali nomine destituta generali furti appellatione continentur. Fures autem non solum seculares leges, verum etiam Canones acriter insectantur: nam nec ad sacros ordines promoueri, nisi secundum ea, quæ supra primo libro diximus, & promoti

ab iisdem deiici, & si depositi incorrigibiles fuerint, excommunicari, & demum potestati seculari tradi debent. Et si^b, dum furum committitur, occisi fuerint, pro eis minime orandum erit: quanquam si comprehensi, aut vulnerati confessi fuerint, communio eis non sit deneganda.

Furtum committentes ob necessitatem mitius puniuntur, & pœna furum puniuntur partientes cum eis, & qui furorum sunt confesij.

Sed hæc de illis intelligere nos oportet, quæ nulla necessitate adacti furtum commiserunt. Ceterum si quis propter necessitatem^c, cibaria, vestem, vel pecus furatus fuerit, longè mitiori pœna puniendus erit. Nec fures solum supra dictis pœnis tenentur, sed ij quoque^d, qui aut cum furibus partiuntur, aut qui furorum conscij fures quærentibus possessoribus non indicant.

DE VSVRIS, TITVLVS VII.

Vsura quid sit, & unde dicta, & habens possessionem in pignus, recepta propria pecunia, si recuset fructus in sortem computare, usuras committit. h. d.

Vsura est, quicquid ultra sortem mutuata percipitur: dicta ab usu, quia scilicet pro usu pecuniæ recipitur. Unde^e & si quis pignoris obtentu rei alicuius nactus fuerit possessionem, si sortem suam deductis expen-

b cap. 2. extra. cod.

c cap. si quis propter extra. cod.

d cap. qui cum fure. cod. tit. extra.

e cap. 1. 2. & cap. con. p. stus extra. cod. tit.

expēsis de fructibus iam pcepe-
rit, si eandē debitori restituere
recuset, & perceptos fructus in
fortē cōputare, procul dubio v-
surarum committitur crimen.

*Pœna usurariorum sunt, Infamia, excom-
municatio, beneficiorum & officiorum & Ec-
clesiasticæ sepulturæ amissio. h. d.*

Multiplicibus autem pœnis
sacri Canones vsurarios inse-
quuntur: nam præter inuistam
infamiam, nec ad * Christianā,
nec ad communionem^a admit-
tuntur altaris, nec quisquam de
manu eorum oblationes acci-
piet. Et si Clerici fuerint^b, tam
officij, quàm beneficij Ecclesia-
stici periculum patientur. Nul-
lus quoque sub pœnis Grego-
riana^c constitutione comprehē-
sis, manifestis Vsurarijs, aut lo-
cabit domus, aut conductas ha-
bere permittet: sed & si in hoc
scelere decesserint, Ecclesiastica
carebunt sepultura.

*Licet quis de usuris satisfieri mandet per
hæredem, non tamen est tradendus Ecclesiasti-
cæ sepulturæ, donec fuerit satisfactum, et con-
trā faciens incurrit pœnas eorundem, & testa-
menta usurariorum non ualent. h. d.*

^a cap. 2. eod.
tit. in 6.

Et id adeo obtinet, vt^d e-
tiam si morituri in vltima volū-
tate de vsuris satisfieri expressa
quantitate, vel indistinctē man-
dauerint, donec secundum Gre-
goriana^e constitutionis tenorē
satisfactum fuerit, Ecclesiastica
sepultura carere debeāt. Qui-
cunque verò manifestos Vsura-
rios contra prædictæ sanctionis

formam tumulare ausi fuerint,
pœna Lateranensis concilij cō-
tra vsurarios promulgatæ sub-
ijciendi erūt. Testamētā^e quoq;
ab eisdem facta, aliter quàm se-
cundum dictæ Constitutionis
formam non valebunt, sed ipso
Iure erunt irrita.

^e d. cap. 2. in
fin.

*Non debemus facere malum, ut postea fa-
ciamus bonum, & si non sint, quibus resti-
tui possint usuræ, erogandæ sunt in pauperes,
& paupertas excuset à restitutione. h. d.*

Nec quicquam^f proficiet, q;
quis pro captiuis redimendis,
vel eleëmofynis dādis sese vsu-
ras exercuisse alleget: nec enim
propterea magis cum vsurario
dispensari poterit, cū pro vita
alterius nec mentiri^g quidem,
nedum rapere liceat. Planē^h si
nec ij, à quibus quis vsuras ex-
torserit, nec illorum sint hære-
dēs superstites, non solum pau-
peribus vsurarum nomine ac-
ceptum erogare poterit, verū
etiam compellendus erit: nisi
eum nota paupertas euidenter
excuset.

^f ca. super eo-
ubi gloss. e-
xtra. eod.

^g can. ne quis.
22. q. 2.
^h cap. cum tu.
extra. eod.
tit.

*Non solum fœneratores, sed etiam illorum
hæredes debent usuras restituere, nulla obsta-
te appellatione. h. d.*

Nec is tantū Ecclesiastica
distinctione extortas vsuras re-
stituere cogendus erit, q; fœne-
ratus est, verū etiamⁱ filij, &
quicunque extranei hæredes,
qui omnes super vsuris conuē-
ti nullius appellationis reme-
dio restitutionem subterfuge-

ⁱ cap. tua nos.
extr. co. tit.

re permittendi erunt.

Iudex fœneratori potest præcipere sub pœna excommunicatiouis, tam ne usuras exigat, quàm ut exactas restituat, non obstante iuramento præstato de non repetendis usuris. hoc dicit.

Sed & si quis sub usuris pecuniam acceperit, & de eis nunquam reperendis fœneratori iurauerit^a, adhuc Iudex usurarios per cœsuram Ecclesiasticam cōpellere poterit, tam vt ab eorum desistant exactione, & iuramentum remittant, quàm etiam, vt exactas restituant, ne de dolo & fraude quenquam contingat commodum reparare.

Iudæi satisfacere debent de immoderato grauamine Christianis, aliàs excommunicantur modo quo possunt. h. d.

Iudæi^b quoque, si à Christianis quocunque prætextu graues immoderatæve usuras extorserint, & per seculares principes & potestates illas remittere sunt compellendi: & donec de immoderato grauamine competenter satisfecerint, ab vniuersis Christi fidelibus tã in mercimonijs, quàm in alijs per excommunicationis sententiã eis omnimoda cōmunio denegabitur.

Ponuntur plures casus, quibus quis fructus in sortem computare non tenetur. h. d.

Sunt tamen casus, in quibus aliquid vltra sortem absque vitio usurarũ licitè recipitur: vt-

putà, si Clericus Ecclesiasticum beneficium aliter sedimere nõ valens, prætextu pignoris de manu laici illud acceperit: nec enim hïc in sortem fructus tenebitur computare. Idem, si terra non sit beneficij alicuius Ecclesiastici, sed ad accipientem in pignus Iure dominij directi pertinere noscatur. Idem^c, si possessiones pro non numerata dote genero à socero pignori obligatæ fuerint: cùm enim frequenter dotis fructus nõ sufficiant ad onera matrimonij supportada, pignoratariũ possessionum fructus in sortem computandi non erunt.

Non est usurarius rem emens minus iusto pretio, si tunc uerisimiliter dubitetur, an tempore solutionis plus uel minus est res ualitura, uel aliter dubius euentus usurarum suspicionem remouet. h. d.

Ille^d quoque, qui dat decem solidos, vt alio tempore totidẽ sibi grani, vini, vel olei mensuræ reddantur, ex hoc usurarius censi nõ debet: quia licet tũc plus valeant, vtrum plus vel minus solutionis tempore fuerint valituræ, uerisimiliter dubitatur.

Usurarius est, qui à debitore recipit aliquid vltra sortem, etiam si suscipiat in se periculum. hoc dicit.

Aliud tamen Iuris est, si quis nauiganti^e, vel ad nũdinas eunti certã pecuniæ quantitatem tuatur,

a cap. tua dudum. extra. eod.

b cap. post miserabilem. cū seq. extra. eod. tit.

c cap. salubriter. extra. co.

d cap. si. S. N. le. extra. eod. tit.

e cap. fin. in prin. extra. eod.

tuatur, & ex eo, quod in se mutans periculū suscipit, aliquid ultra sortem vt recipiat, conuenit: nam hic vsurarius reputandus erit.

DE ADVLTERIIS,
& alijs coniunctionibus
illicitis,

TITVLVS VIII.

Adulterij appellatio est generalis: proprie tamen in nuptiam committitur, & quæ sit adulterij pœna. h. d.

Adulterij generalis est appellatio: continet enim non modò alieni thori^a violationem, sed omnem propè illicitam fornicationem. Propriè tamen adulterium in nuptiam committitur. Pœna^b in laico, excommunicatio: in Clerico, depositio: vel in utroque, certæ pœnitentiæ impositio.

Arbitraria est pœna incestus, Sodomie, et rei habitæ cum brutis. h. d.

Eadem vel etiam pro Iudicis arbitrio maior, aut minor, eos manet pœna, qui incestum cõmiserunt: vtputà, cum qui contra naturam humanæ societatis parentibus, vel liberis, vel alijs eiusmodi personis impudicè adhærent: aut si cum illa, quæ quis de sacro fonte susceperit, aut quam ante Episcopum tenuerit, cum sacro Chrismate inuingeretur, fornicationis scelus perpetraverit: aut cum relicto

naturali vsu contra naturã^c more Sodomitico fornicabitur: aut humani generis naturam transgressus, sese brutis commiserit.

Quæ pœna sit stuprantis mulierem & honestè uiuentem, & uirginem deflorantis. hoc dicit.

Quòd si quis stuprum admitterit, multum intererit, vtrum cum muliere honestè uiuente rem habuerit, an uirginem deflorauerit. Primo enim casu stuprator pœnitentiæ subditus, pœcuniaria etiam pœna coërcendus erit: posteriore verò^d dotata uirgine eandem patre cõsentiente habebit uxorem: si verò pater uirginis dare noluerit, aut stuprator eam uxorem habere legibus impediatur, reddet pœcuniam iuxta modū dotis, quæ uirgines accipere consueuerūt. Quòd si consentiente patre stuprator ipse corruptam uirginē in uxorem ducere renuerit, corporaliter castigatus excommunicatusq; in monasterium ad agenda pœnitentiæ retrudatur, de quo nulla erit ei egrediendi sine iudicis permissione licentia.

Raptorum pœna excommunicatio, depositio, & seruitus, cum facultate tamen seipsū redimendi. h. d.

Maior^e legum seueritas raptos cohibet: nam præter secularium sanctionū pœnas, anathemate cum suis adiutoribus

cap. clerici. extr. de excess. præla.

d cap. 1. & seq. ext. co. tit.

e can. 1. 36. q. 2.